

GUANYADORS I FINALISTES CERTAMEN LITERARI FRANCESC CANDEL 2023

En la modalitat Relat Curt Juvenil

S'hi han presentat 17 obres.

Declaren **finalista** l'obra ***Sentirás la levedad cuando tus lágrimas se conviertan en néctar*** escrita per **Porfidia Centolla Mastuerza** el nom real del qual és **Cristina Mula Moreno**.

Declaren **guanyadora** l'obra ***El retorn*** escrita per **Samuel Mas** el nom real del qual és **Mariona Bargalló Campillo**.

En la modalitat Relat Curt Adult

S'hi han presentat 152 obres.

Declaren **finalista** l'obra ***No pensi en una vaca*** escrita per **Tiet Pepe** el nom real del qual és **Xavier Armengol i Santacreu**.

Declaren **guanyadora** l'obra ***El noi de les prunes*** escrita per **Hatatiu** el nom real del qual és **Maria Juan Serrahima**.

En la modalitat Poesia

S'hi han presentat 87 obres.

Declaren **finalista** l'obra ***Ciutat d'agost*** escrita per **Apuso** el nom real del qual és **Xavier Rodon Morera**.

Declaren **guanyadora** obra ***A la luz del candil*** escrita per **El Abuelo** el nom real del qual és **M. Pilar Geraldo Denia**.

En la modalitat Reportatge Periodístic

S'hi han presentat 8 obres.

Declaren **finalista** l'obra ***De donde se nace o donde se pace*** escrita per **Arley Figueroa** el nom real del qual és **Jorge A. Trujillo Gil**.

Declaren **guanyadora** l'obra ***Ares trepitja l'aula*** escrita per **La Guineu Roja** el nom real del qual és **Josep Maria Seglers Gómez-Quintero**.

Finalista Relat Curt Juvenil

SENTIRÁS LA LEVEDAD CUANDO TUS LÁGRIMAS

SE CONVIERTAN EN NÉCTAR

Porfidia Centolla Mastuerza

Cuando te despertaste en su cama aquella mañana, solo podías pensar en que te picaba mucho la espalda. No reparaste en la desnudez del extraño que dormía a tu lado, ni en las bragas de algodón que yacían, lánguidas, en el suelo.

En vez de eso, tratabas de rascarte, pese a que tus manos no alcanzaban la erupción. Te sentías liviana e insignificante. El picor se extendía a otras zonas de tu cuerpo: la cara, los brazos, las piernas. Nunca te habías intuido tan pequeña, y nunca habías experimentado un vacío tan grande. Lo único que te quedaba de la noche anterior eran impresiones fugaces que tu mente febril apenas lograba retener. El roce impaciente sobre tu piel. La respiración entrecortada. La embriaguez ruborizada de sentirte deseada, sin importar la correspondencia del anhelo. El calor de su aliento en tu cuello. La conversación sobre arte. *Algunos filósofos hablan de la levedad como liberación*, decía él; se quitaba las gafas un instante, para limpiarlas en su camisa mientras se aderezaba el pelo, en un ademán impostado. Tú pensaste que la levedad, a ti, se te presentaba precisamente como lo contrario.

Una película pegajosa se desprendía de tu piel. Como miel, solo que no lo era. Incluso en el caso de serlo, pensaste, qué sensación tan horrible la de estar cubierta de miel. Nada poético ni agradable. Y qué sensación tan incómoda, también, la de la suciedad y la conciencia de no estar en casa. Saber que bebiste de más la noche anterior, que los besos en tu abdomen eran, después de todo, otra manera de acariciar la tristeza, de abrazar la soledad, pues sus ojos no volvieron a coincidir con los tuyos desde que accediste a visitar su cuarto, y el sofoco que despertó en ti no se evaporó

cuando dejó de tocarte. Ahora que el amanecer pintaba las paredes, sesgado por las cortinas nacaradas, ni siquiera eras capaz de martirizarte religiosamente por tus malas decisiones, como era habitual en ti. La espalda te ardía y la vista se te nublaba.

En algún lugar entre tus omóplatos, se activó un resorte, acompañado de una oleada de dolor. Se abrieron dos ranuras y unas láminas translúcidas surgieron de la piel con gran esfuerzo.

Te dolía la cabeza y estabas empapada de sudor. La lámpara del techo, la ventana, el cenicero de la mesita, el armario desordenado. Si tratabas de mirar los detalles de la habitación para mantenerte anclada a la vida, estos se disolvían. Los colores se confundían, y solo podías percibir los bordes suaves de las cosas. Todo lo que había a tu alrededor aumentaba rápidamente de tamaño. Te volvías diminuta. Te sentías desfallecer, en un éxtasis vertiginoso, casi como el que habías echado en falta de madrugada. Abrumada, intentaste aferrarte a las sábanas, pedir ayuda a aquel desconocido, y por eso gritaste aunque tu voz muriera antes de salir de ti y en su lugar produjeras un leve zumbido.

Siempre habías tratado de camuflarte entre la multitud, perdiéndote entre la afluencia de personas, escogiendo siempre los lugares concurridos, en los que pudieses acallar el zumbido de tu cabeza con la comunión de otras voces, otras risas, otras opiniones; todo confluyendo en perfecta sincronía, como una colmena. Quizás el universo te brindaba la oportunidad de renunciar a tu individualidad.

Se te hinchó la barriga y una densa capa de vello se extendió por todo tu cuerpo, ahora una bolita aterciopelada. El dolor era ya insoportable cuando algo rígido y punzante emergió del último hueso de tu espalda, que ya no lo era. Cuando el aguijón, alcanzó su máxima extensión fuera de ti, arrancándote un gemido que fuiste incapaz de proferir, pensaste que quizás, después de todo, el líquido que emanabas sí que era miel.

Guanyadora Relat Curt Juvenil

EL RETORN

Samuel Mas

Una boira espessa m'envoltava. El meu entorn es difuminava, endinsant-se en una grisor profunda només trencada per les siluetes de nois i noies com jo, dirigint-se tots cap a la mateixa direcció. Passaven per davant meu, de manera que era capaç de perfilar-ne els trets abans de tornar-se a endinsar en la boira... Alguns eren un o dos anys més grans que jo, però la majoria no arribaven als disset. Tot i la diferència d'edat, tots els rostres mostraven una resignació profunda, emmarcada enmig de la son, que es reflectia en els seus passos lents cap al seu destí. Aquella boira era el reflex perfecte del meu estat d'ànim i de tots els que emprenien aquell camí, però a mi em feia un efecte estrany. La grisor que s'estenia davant meu em recordava la meua pròpia indecisió, i em feia tornar-ho a qüestionar tot... I si havia escollit malament? I si era molt més difícil del que m'esperava? I si fallava estrepitosament? I si ho aconseguia? I si me'n sortia, però després no em servia de res? No importava. Ja no podia fer-hi res, la decisió estava presa. Vaig sospirar i vaig tornar a mirar a la boira. Definitivament, era tan clara com el meu futur.

De sobte, vaig sentir a algú cridant el meu nom. Em vaig girar, buscant l'origen d'aquella veu familiar, en va. La grisor cobria tot el meu camp de visió. Una de les siluetes més grans es va desviar del seu camí i se'm va acostar. A mesura que s'apropava, els grisos es difuminaven en colors, i vaig ser capaç de reconèixe'l. Es tractava d'en Samuel, un dels meus millors amics. Vaig esperar que arribés al meu costat per saludar-lo.

- Ara anava a dir que esperéssim a l'Aleix -vaig dir.

En Samuel va forçar un somriure. L'últim cop que havíem fet aquell camí érem tres... D'allò en feia mesos, moltes coses havien canviat. L'Aleix no tornaria a fer mai més

aquell camí amb nosaltres, no tornaria a entrar a l'edifici del final de la carretera... Ho va deixar molt clar.

Ens vam mirar mentre ens endinsàvem en la boira, encara recordant aquells temps que s'havien acabat poc temps abans, quan tot era més fàcil... Vam adoptar de seguida l'expressió generalitzada, mentre caminàvem en silenci seguint el corrent d'adolescents. Vaig començar a observar-los, quan, estranyament, em vaig adonar que, tot i que ara m'hi dirigia voluntàriament i no per obligació, el camí no se'm feia més amè, i no avançava amb més alegria que els nois i noies més joves. Tot el contrari, alguns semblaven fins i tot lleugerament feliços, sobretot els més petits. Cada pas se'm feia més difícil que l'anterior, em recordava el que deixava enrere i el que m'esperava més endavant. En Samuel no estava millor. Tenia ulleres per falta de son, i arrossegava els peus com si així pogués evitar seguir avançant. Li tenia més por que jo, perquè, encara que no dubtés de la seva tria, sabia que els pròxims anys serien molt durs si volia aconseguir el seu somni, i, encara més tenint en compte totes les dificultats que va tenir l'any anterior, no havia escollit precisament el camí més fàcil... En Samuel va aixecar el cap, va mirar endavant i va murmurar:

- Ja hi tornem a ser.

L'edifici s'alçava entre la boira, trencant el gris monòton amb les seves parets ataronjades. Era un edifici allargat, baix, amb una petita torre al mig, on hi havia un rellotge aturat, marcant sempre aquella hora maleïda en què començava tot... Vam creuar la tanca que marcava l'entrada del recinte, on molts nois i noies esperaven, allargant el màxim el temps abans de recomençar, esperant qui sap què: un amic, la dispersió de la boira, un llamp que cremés l'edifici... En Samuel i jo no ens hi vam aturar. Sabíem per experiència que endarrerir-ho no alleugeriria res, i el que menys volíem era arribar tard. Vam creuar el terreny grisós, emboirat. Vam travessar una gran extensió sorrenca per entrar en aquells passadissos estranyament decorats, amb l'arquitectura digna d'un convent, però pintat de blau, groc, vermell i blanc, cosa que li

donava un aire estrany, com si es tractés d'un espai perdut entre èpoques. Vam avançar cap a les escales, mentre, per uns altaveus ocults, va començar a sonar una cançó. Es tractava d'una de les melodies més alegres que havien sortit aquell any, la cançó que havia marcat l'estiu... Una cançó que, en lloc d'animar-nos, ens va entristir encara més.

Vam trobar la sala poc després. Es tractava d'una estança petita pel nombre de taules que contenia, totes agrupades en fileres i mirant cap a la mateixa direcció. No érem els únics a arribar d'hora. Escampats per la sala, i asseguts darrere els petits escriptoris, hi havia vuit persones més, observant-nos. Els vaig tornar la mirada. Tots tenien aproximadament la nostra edat i semblaven tan preocupats i espantats com nosaltres. Vaig mirar a en Samuel, que es va asseure en una de les taules del centre. Vaig sospirar, i em vaig col·locar a l'escriptori del seu costat. A la sala hi regnava un silenci profund, només trencat pels xiuxiuejos nerviosos de dues noies de darrere i pels crits escandalosos d'altres adolescents pel passadís, tot i que tots els que entraven a la nostra sala, ho feien en el silenci més reverencial imaginable, a tots se'ls notava la por i la incomoditat del nou inici...

La música va deixar de sonar, i poc després, un silenci absolut regnava a tot arreu, dins i fora de l'estança on ens trobàvem. Em vaig regirar al seient. Per què no arribava ningú? Feia ja deu minuts que havia entrat a la sala, i la impaciència m'estava matant. Però no va ser fins cinc minuts després que la porta es va obrir. Una dona jove va entrar amb una gran carpeta i un portàtil a les mans, i ens va obsequiar amb el seu somriure abans de deixar-ho caure sobre la taula:

- Hola a tothom! Perdoneu pel retard! - va dir. La seva alegria contrastava amb la terrible angoixa que sentíem tots, i no ens va ajudar a calmar-la. - Em dic Candela Cornella, i d'ara endavant, estaré amb vosaltres.

Va fer una llarga pausa per observar-nos amb el seu cruel somriure, metre aguantàvem la respiració, abans de dir la frase que tots temíem escoltar:

- Benvinguts i benvingudes a primer de batxillerat!

Tots ens vam mirar, esporuguits. Ja no hi havia marxa enrere.

Finalista Relat Curt Adult

NO PENSI EN UNA VACA

Tiet Pepe

Faci'm el favor, no pensi en una vaca. Ho veu? tot és sentir aquestes paraules i al nostre cap no hi ha res més que allò que ens han ordenat no pensar. No li sembla extraordinari com n'és de fàcil dirigir la nostra ment? Sovint la infelicitat rau en la nostra incapacitat per guiar els nostres pensaments, no creu? Però permeti'm que el convidi a una llimonada, seguem en aquella terrassa, serà molt agradable estar una estona a l'ombra mentre ens refresquem. Ja m'ho he imaginat, aquest matí, que avui faria calor, però no pensava que en fes tanta, i a més fixi's: ni un núvol i ni un bri de vent. Els dies de calor, encara que sigui diumenge, no conviden a quedar-se fent el ronsa al llit. Jo hi vinc sovint aquí els dies com avui, la fan molt bona la llimonada i s'hi està tan fresquet. Ja ho sap, oi, que a l'Índia són sagrades les vaques? Creuen que la vaca és l'enviada del déu Krishna a la terra, el déu que viu al Goloka, un dels paradisos de l'hinduisme. Goloka en sànscrit vol dir món de les vaques. Li agrada, la llimonada? Ja li ho deia que la feien molt bona aquí, un pel àcida i crec que el secret és que no li posen sucre sinó mel. Doncs sí, el Goloka és la casa eterna del deu Krishna, li sembla creïble un paradís infestat de vaques? Jo crec que si ens ho expliquessin a nosaltres, això d'un déu que viu eternament rodejat de vaques, aniríem poc a missa, però qui sap?, potser n'hi hauria prou amb un parell de vaques de guix a cada església perquè les veneréssim com ho fem amb les verges. No troba que estem bé aquí asseguts? El temps passa tan de pressa amb una conversa agradable, no ens n'adonarem i ja serà hora d'anar a dinar. Havia sentit mai que un mariner rus, un militar crec que era, que viatjava en un vaixell va morir perquè li va caure una vaca al cap? No s'ho creu, oi? Doncs cregui-s'ho, perquè va passar. Fa més de trenta anys. Es veu que uns lladres de bestiar amb una avioneta estaven robant unes quantes vaques

quan sembla que van ser sorpresos i van haver de fugir tan a correueta que amb les presses no van tenir temps de tancar la porta de càrrega i ja s'ho pot imaginar. Els pobres animals que no van caure mentre l'avioneta s'enlairava, ho van fer durant el vol i una d'elles va matar el nostre rus. Ha de ser estrany morir en mig del mar per l'impacte d'una vaca. Imagini's la seva pobra dona, com li devien dir? Com ha mort?, devia preguntar al militar que va trucar a la seva porta. Una vaca, senyora. Una vaca que volava li va caure a sobre. Quina cara s'ha de fer en dir aquestes paraules? Quan va morir la Roser, en canvi, al metge no li va ser gens difícil dir-m'ho, ho esperàvem feia dies. Però perdoni'm, que estàvem parlant de vaques. Sap que una vaca es passa sis o set hores al dia menjant i que necessita més de vuit hores per mastegar-ho? No deuen tenir gaire temps per pensar, les vaques. Això els hi envejo, pensem massa els humans. Parlant de menjar, encara és d'hora. Què li sembla?, demanem una altra llimonada i que ens portin alguna cosa per picar? Uns fartons anirien bé. No faci aquesta cara, molta gent només menja fartons amb orxata, però cregui'm, són molt millors amb llimonada. Això ho havia discutit sovint amb la Roser, a una valenciana no li parli de fartons amb llimonada. L'hauria d'haver vist com es va posar el primer dia que els vaig demanar. Prova-ho, ja ho veuràs, són boníssims amb llimonada; quan les vaques volin. Llàstima que llavors no coneixia la història del mariner rus... ja volen, Roser, les vaques. Com m'agradava discutir amb ella, la Roser sempre volia tenir la darrera paraula i a mi m'agradava fer-me el ximplet i fer-la riure. Ja volen les vaques, Roser, a Rússia volen. M'imagino la cara que hauria fet. No em gratis el que no sona, sempre deia això, tot rient, per acabar les nostres discussions i jo ja feia temps que no li deia no és gratis és toquis. M'agradava molt com canviava les paraules. Com es deu gratar una vaca? S'imagina com deu ser que et piqui el cos i no poder-te'l gratar. Perquè ja m'explicarà com es graten les vaques. De fet, això va ser el pitjor dels darrers dies de la Roser, com li picava tota la pell, bé allò en què se li havia convertit la pell ... No podia fer-hi res, jo. Li posava una pomada per calmar-la mentre li cantava; estic més bé, deia, però jo ja sabia que no servia de res aquella pomada. L'hauria

d'haver vist marxar a la Roser, sense ni un ai, només em demanava que li cantés les cançons que li cantava la seva mare. Estic bé, canta'm, i tancava els ulls. Però perdoni'm, no li hauria d'estar explicant aquestes coses, sap què?

No pensi en un elefant, faci'm el favor.

Guanyadora Relat Curt Adult

EL NOI DE LES PRUNES

Hatatiu

Els ulls de Petra són entre verds i marrons, del color d'oliva vella. Les seves galtes són rosades i la pell no és ni blanca ni bruna, és del color del pergamí. El cabell panotxa, curt i despentinat, dona a la nena l'aspecte d'un vailet belluguet. Sota la pell fina se li dibuixen unes costelletes menudes com espines de sardina.

El sol mandrós de final de tardor s'enfila per les parets de les cases, atrapa balcons i finestres i desperta gats blaus i geranis vermells. Els tres germans caminen carrer amunt. Jan, el gran, aferra la pilota de futbol vella i desgastada sota el braç. Els pentàgons de cuir estan secs i esquerdats. Mila, la germana mitjana, camina concentrada en fer globus amb el xiclet, i a cada intent retira amb els dits la goma enganxada a la galta, en fa boletes grises i les introdueix de nou a la boca. Petra, la petita, arrossega una corda de saltar i canta feliç *les nenes maques del dematí, s'alcen i reguen, s'alcen i reguen...* Passen per davant del forn i la flaire del pa acabat de fer serpenteja entre els seus cabells i de seguida queda enrere, com una boirina arrelada a la vall. Més endavant, penjat a la paret, un cilindre blau, vermell i blanc dona voltes lentament, com un ballador incansable i solitari. El barber duu una bata blau cel amb una pinta negra a la butxaca de dalt, al costat esquerre de pit. En veure'ls els fa un gest amb la mà que sosté la navalla i els infants s'aturen a la porta. L'home surt al carrer amb una ampolla de colònia de plàstic blau que sacseja amb entusiasme com si anés a destapar una ampolla de cava. Descaragola el tap i els nens paren les mans. El barber aboca el coll de l'ampolla damunt els palmells menuts i tres grapats d'anissos blancs com la neu en surten rodolant. *Gràcies, Antoni.* L'Antoni els fa l'ullet i se'n torna amb el client, que observa l'escena a través del vidre. Els vaillets marxen contents amb els caramels, rodons com el món, davallant d'un costat a l'altre de la boca ensucrada. *Tenen gust de colònia* diu la Petra. *És clar* diu en Jan. *És molt simpàtic l'Antoni,* diu la Mila. I escup el xiclet a terra per a donar espai als caramels.

A dalt de tot del carrer s'albira la casa en runes. Les pruneres, al seu costat, retallen el cel blau. Els germans sacsegen les branques amb una canya i fan caure un grapat de prunes. Són toves i dolces. El seu suc dibuixa rierols grocs fins al coll de la samarreta. Petra deixa la corda a terra i s'entreté amb una sargantana que surt de les runes i s'enfila pel tronc de la prunera. *Vols pruna, sargantana?* Estripa amb les dents el fruit i en treu un pessic. *Té pruneta sargantaneta.* Amb la punta del dit ofereix la polpa dolça a la bestiola, que s'ha quedat aturada al mig del tronc.

- Vols pruneta, sargantaneta?

El rèptil baixa pel tronc i s'amaga entre les runes. Petra es gira. Un noi amb el rostre vermell i rosegat la mira fixament i repeteix:

- Vols pruneta sargantaneta?

Té el botó del pantaló descordat, la cremallera avall i es va introduint, una darrera l'altra, cinc o sis prunes dins dels calçotets. Manté la mirada sobre els ulls espantats de la Petra. Dos adolescents fumen darrere el noi de les prunes. El fum dels cigarrets s'esvaeix en l'aire mentre els calçotets es van inflant com un sac de castanyes. Petra voldria enfilem-se cel amunt com el fum.

- Vols prunetes, sargantaneta?

Petra guaita al voltant i no hi ha ningú. En Jan i la Mila són uns puntets de colors que s'han trobat amb altres puntets de colors al bancal de més amunt del turó.

- Vols prunetes, sargantaneta?

Petra fa que no amb el cap.

- Prunes calentones sargantanona!

El noi treu una pruna dels calçotets i l'ofereix a Petra. La nena s'aparta. Prova de fugir, però el noi la subjecta pel braç.

- Menja la pruna sargantana!

Petra diu *no soc una sargantana* i fa un gest inútil per alliberar-se.

Mentrestant a dalt, els nens i les nenes, entre ells la Mila i en Jan, preparen el terreny de joc. Aparten les caques seques dels gossos i les pedres. Recullen d'entre els matolls llaunes buides d'oli de cotxe i les col·loquen dretes per a marcar els límits de les porteries. Premen la pilota per assegurar-se que està prou inflada i organitzen els equips. *Cara o creu* i comencen el partit. Desenes de cames primes amb els genolls pelats i els mitjons abaixats corren esbojarrades d'un costat a l'altre perseguint la pilota amb més o menys habilitat. *Passa-me-la. Estic sol! Gooooo!*

Avall, sota la prunera, Petra sent el rebombori molt lluny, com el brunzit insistent de les abelles, com una bola d'aire que es perd en l'espai. Als seus peus les rates s'escorren entre ferros rovellats i fustes corcades. Una rentadora vella i trencada l'esguarda amb el seu ull gegant.

- Menja la pruna sargantana!

Petra gira el cap. Aparta la boca.

- Que te la mengis!

Petra prem la boca tossudament mentre el noi li estira el cabell enrere i amb l'altra mà li introdueix la pruna a la boca. Masega fort la pruna cap a dins i amb el palmell de la mà li obstrueix la boca. Petra no pot dir res. Mira amunt. El sol brilla més que mai i el cel dona voltes com una sínia. Les veus de la canalla que juga més enllà de les pruneres fan piruetes al cel com estels de paper de seda. Petra vol cridar però no pot. S'està quieta amb els ulls plorosos. Voldria estar enrabiada, però és massa petita per saber què és la ràbia. La pruna espera dins la galta. Li venen basques, sent que s'ofega i la pell de pergamí pren color de magrana. Vol estossegar, però la mà del noi li segella els llavis. D'una manotada el jove esclata la pruna entre la part interior de la galta i els queixals. Fils amargs regalimen per la barbeta. Petra voldria desmaiar-se i despertar a casa.

- Deixa-la *tío*, no veus que s'ofega?

Espantat per la mirada perduda de Petra el noi la deixa anar. Ella es posa les mans a l'estómac, flexiona el tors cap a terra, sent l'olor del fang podrit i escup.

Està marejada i s'arrepénja a la prunera. Voldria xisclar, però la veu li ha quedat atrapada en la polpa agra de la pruna. Damunt d'una pedra la sargantana llepa les gotes grogues.

- La pròxima vegada te l'empassaràs!

El noi -que li sembla descomunalment enorme, però no ho és tant- encara li diu alguna cosa que no acaba d'escoltar perquè Petra pren la corda de saltar i fuig corrent sense mirar enrere amb el cor colpejant-li el pit.

- On eres Petra? Posa't a la porteria!

Sense donar-li temps a contestar en Jan atrapa la pilota i surt disparat com un coet amb la bola entre els peus. Petra ocupa la porteria buida. Els esbufecs dels companys i companyes projecten línies negres a l'aire. Les seves galtes són de foc. Les gotes de suor llisquen rostre avall com la pluja damunt del vidre. El sol continua brillant més que mai. Petra es mareja i cau a terra, la pilota rodola al seu costat i es cola com una serp maliciosa dins la porteria, entre el seu cos i la llauna rovellada. *Què t'ha passat Petra? No res.* S'aixeca i s'espolsa la pols de la roba. Beu un glop d'aigua escalfada que algú li ofereix, es mulla el front i es posa seriosa. Clava les mans damunt els genolls, obre les cames i les flexiona, balanceja el cos a dreta i esquerra com una espiga brandada pel vent i crida molt fort *no me'n marcaran cap altre!*

Quan els tres germans tornen a casa una mare cansada i amb els ulls vermells de fregir ceba obre la porta. *Renteu-vos les mans i pareu taula.* Atrafegada entre roba bruta i cassoles, aprofita per estendre la bugada mentre es gratinen els macarrons.

- Com ha anat el matí?

- Genial! Hem jugat a futbol i l'Antoni ens ha donat anissos!

Els tres germans es renten les mans. El pare desa els papers i factures al calaix, es treu les ulleres, es renta les mans i s'asseu a taula. La Petra taral·leja amb un fil de veu *jo també rego el meu hortet...*

Finalista Poesia

CIUTAT D'AGOST

Apuso

Des d'una habitació de finestres esbatanades,
un piano valseja Schubert,
cristal·lí.

Un cotxe, ronc,
desfila lentament sobre l'asfalt roent,
on una panerola ressegueix la vorada
amb unes presses desavinents.
El veí despara taula i remou calaixos
cercant, potser,
les hores perdudes de tanta vida gastada.

Tarda d'hules vells, bibelots descolorits
i parets escrostonades.

Un televisor esgaripa diàlegs tristos,
com els de l'home que parla sol,
amarat de suor i alcohol,
al carrer del polígon, llarg, inacabable.

La son bressa aquesta hora grogosa
de cotorres baladreres, escoles tancades
i arbres assedegats.

Des d'un banc tenyit de colomassa,
una dona cansada i suosa
fita, immòbil i inexpressiva, el no-res,
com si l'ànima se li hagués evaporat.

La ciutat es desdibuixa enmig de la calitja
i un nen, sol, des del balcó,
assaja la gravetat amb una flor agostada
que cau, vertical, a plom,
sobre el carrer solitari .

Només els ulls encuriosits d'aquest infant
i un xiscle penetrant d'oreneta;
només això i, potser,

algun record mig esvaït de dies més febrils
-papus de xicoia que s'envolaren-,
sacsegen, vanament,
la lenta atonia d'aquests dies,
d'aquesta petita mort
a la ciutat d'agost.

Guanyadora Poesia

A LA LUZ DEL CANDIL

El abuelo

*Agradece a la llama su luz, pero no olvides al candil que,
constante y paciente, la sostiene en la sombra.*
Rabindranath Tagore

Madre, el aceite mengua y va apagando
la calidez de la candela
sostenida del garabato a un clavo.

Cuántas veces nos alumbró
cuando el día decrece –ya en septiembre
y en las tardes de invierno–, ese artilugio
hecho por el abuelo con botes de conserva
que empapaba de aceite la “torcía”
albergando el misterio trémulo de su luz
entre pavesas que danzaban con las llamas.

Quedó prendida en la niñez
su titilar hibernando el asombro por vivir.
Todavía percibo su halo en la penumbra,
y un humeante aroma que obligaba a despabilar el pábilo
capaz de atravesar la sombra de los días.
Instantes de pureza nítida en el cristal de la alacena.

Después de tantos años, madre, la vida aquella
que hoy ya es tiempo trasnochado,
vuelve a incendiarse en mi memoria cuando la chacha
llenaba el corazón forjado de hojalata
de aceite, y “atorciendo” con sus dedos la tira de algodón,
lograba refulgir su centelleo
o avivaba su llama con la horquilla del moño.

Ardían oraciones sin palabras

al calor del hogar remediando pesares,
consumiéndose en él las horas muertas
de fábulas contadas, chascarrillos,
agujas y el rosario entre tus dedos.
Y un bastidor pequeño
donde yo comencé a dar puntadas.

A su luz se zurcía en silencio la vida.

A su luz, en las noches,
dejabas entre libros tu soledad.
Y tantas soledades al calor del hogar.
En el sagato se leían novelas y cartas de soldados,
se bajaba a la cueva o se escanciaba el vino,
se echaba una mano al parchís o a las cartes.
Se trenzaba la pleita, y con un padrenuestro a San Antonio,
se buscaba el anillo que se había perdido.

Cuantas veces, el tarimón fue cuna meciendo el silabeo de un lenguaje
que encendía en nosotros la inquietud
al ver parpadear la llama como un ciprés que apunta al cielo.

Al terminar la traspasada,
el abuelo, mojando con saliva los dedos índice y pulgar
acostumbrados al calor y al frío,
apretaba la mecha y lo apagaba quedándose en sus ojos esa luz.

Otros candiles, reliquias descolgadas sin destello,
reposan su añoranza junto a la chimenea.
Y me pregunto a dónde irá esa luz cuando se extinga
la luz en mi mirada. La luz de lo que amé.

Finalista Reportatge Periodístic

DE DONDE SE NACE O DONDE SE PACE

Arley Figueroa

¿De dónde somos los hijos e hijas de los y las migrantes?

Decía **Max Aub**: “Lo he dicho muchas veces y lo he repetido hasta la saciedad: uno es de donde hace el bachillerato, que es decir que uno es de donde nace conscientemente al mundo, a los sentidos, al amor. Pero no me gustan los hombres de ninguna parte. Todos somos emigrantes. Todos somos exiliados en el mundo”. Esta frase acabó de encajar en un proceso que llevaba dentro. Tras una adolescencia buscando mi sitio y mi identidad, sólo pensaba que era el colombiano más colombiano de todos. A ello, se añadió el descubrimiento de **Francesc Candel** y su retrato de *Els altres catalans*, sobre los hijos e hijas de la migración en Catalunya del siglo pasado.

Me llamo Jorge y soy de Asturias. ¿De Asturias, Asturias? De Barcelona. ¿De Barcelona, Barcelona? O soy del país donde nací: Colombia. Pero “tu acento es un poco extraño y no sabes moverte por Colombia”, me dicen allí. Me llamo Jorge y soy un Juan sin tierra. Es todo lo que se me viene a la cabeza cuando me preguntan de dónde soy, ya sea en Colombia o en el Estado español. Es que tienes cara de mexicano, de ecuatoriano, es que pensaba que eras canario o “de por ahí”, es que hablas “españolote” pero tu cara...

Empezamos de nuevo, me llamo Jorge y soy hijo de Milena, una madre soltera colombiana que migró a mediados de los noventa a España para buscar una vida mejor para ella, para sus hijos y para su familia. Ella es como Patricia de [*Flores de otro mundo* \(1999\)](#) de **Iciar Bollain**. Esa película me marcó y es mi baza para demostrar que fue visionaria, porque muestra dos décadas atrás como es la España, la Catalunya y la Barcelona de hoy, más mestiza aún. Mi biografía es un

constante viaje. Hace meses emprendí otro viaje, el de regreso a Barcelona tras haber vivido cuatro años en Berlín. Y regreso con más preguntas sobre la identidad, sobre quién soy y de dónde soy.

Nací en Colombia en agosto de 1987 pero en 1998 ya vivía en España. En el colegio, mis hermanos y yo fuimos de los primeros hijos de migrantes que llegamos a unas clases, aparentemente, “uniformes”. Siempre fuimos los más morenos y exóticos de clase hasta que empezó la fuerte llegada de migración en la primera década de los años 2000. Crecí pensando que era colombiano y ya superé la etapa en la que sólo reivindicaba las raíces, porque poco a poco, durante mi adolescencia, iban llegando todos mis tíos, primos y familia de diferentes grados. La forma que tiene un niño de 10 años de afrontar que es diferente es sencillamente decir que es del país en el que naces, es lo más fácil y sencillo. De la que iba creciendo, no quería ser diferente porque me veía igual que mis amigos y compañeros de clase. No era el más popular pero era popular porque era diferente. En Asturias, donde crecí, me dijeron alguna vez que **“se es de donde se pace y no de donde se nace”** y en la Barcelona, mi casa, que entraba en el *procés*, aprendí que **“és català el que viu i treballa a Catalunya (i qui vol ser-ho)”**. Tras ir de vacaciones a Colombia con dieciocho años y enfrentarme a un país que realmente sólo conocía por el folclore de la casa de mi familia en Asturias, los libros que había leído, las películas que conseguía y la música que oía, me sentía tan extranjero como cualquier turista. Pero mi cara no llamaba la atención, hasta que abría la boca y me decían que hablaba “españolito” y hablaba muy alto. Ese sentimiento de no saber moverme por sus calles, no lo sentía ni siquiera en los primeros recuerdos y sensaciones que tenía de cuando llegué de niño a España y cuando entré en una clase donde todas las miradas se dirigían a mis rasgos, mi pelo negro y mi acento extraño. Cuando empecé a soltarme de la mano de mi familia para salir por mi cuenta, España ya era el país que conocía.

Salir de mi núcleo familiar en Asturias y ver que en mi otra ciudad, Barcelona, estaba llena de personas como yo y enfrentarme a la realidad de la crisis del 2008, fue un giro de mi mirada externa e interna. Participar en el 15M abrió (o se cerró, depende cómo se vea) una brecha de lo que pensaba que era y lo que realmente soy (o acabaré siendo).

Antes de empezar la carrera de comunicación y cine, empecé la militancia comunista. Mis preguntas y ansias por conocer mi país de nacimiento y buscar respuesta a su situación me hizo formarme en la militancia marxista y dedicarme a saber mediante los libros, noticias, el cine y otros, qué pasaba en Colombia. Casi sin importarme lo que pasaba en las calles de Asturias, de Barcelona, de mi realidad de a pie. Hasta la crisis y hasta la acampada de Plaça Catalunya. Entonces acepté que esos problemas son los que me afectan a mí, a mis hermanos, a mis primos, a mis tíos, a mis padres, a mis amigos, a mi pareja, a mis vecinos, a mis compañeros de clase y posteriormente de trabajo. Esa era mi realidad desde 1998.

Migré a Berlín en 2018 y aquí fue donde realmente supe lo que era **ser migrante**, pasar un proceso de migración y empezar a echar de menos, realmente, el que sentía como mi país y donde vivía mi gente: Barcelona, Asturias, España... Ahora entiendo muy bien por qué decía que quería regresar a un país que en realidad no conozco, como Colombia, porque mi adolescencia estaba llena de inputs por parte de mi familia que añoraba Colombia, que hablan de comidas, ponían músicas, recordaban con nostalgia las hazañas, la dureza y la valentía de migrar y sus recuerdos de vida hasta que atravesaron el Atlántico con veintitantos o treinta y pocos. Eso es lo que sucedía cuando mi madre organizaba comidas y venían mis tíos y tías con mis primos. Ahí comíamos **paella con patacones, fabes con arepas**, escanciábamos **sidra** mientras picábamos **yuca frita** en una **parrillada**, donde se fue añadiendo el **gazpacho** o **pa amb tomàquet**.

Mi familia siempre se referían a los “españoles” como los otros y “a los de aquí”: a sus jefes, a la señora que cuidaba, a la del súper o a la vecina que se quejaba del ruido. Mientras nosotros, sus hijos y sobrinos, crecíamos como unos españoles más. Vale, cierto, comiendo patacones y arepas, pero como unos españoles más. En cierta medida, como después comprendí, “criticar” al país de acogida es un mecanismo de defensa y de comunidad de la migración. Justamente lo que empecé a vivir y a sentir en Berlín.

Un amigo en Barcelona me preguntó por qué tenía tanta necesidad de saber y de hablar tanto de Colombia, si casi apenas había vivido o recordaba mi vida allí. Esa pregunta me removió por dentro. Desde entonces, empecé a perder el complejo de decir que era de Asturias, de Barcelona y de España. Cuando conocí españoles con mis mismos rasgos, españoles negros, catalanes con rasgos asiáticos o magrebíes, comprendí que mi biografía no era especial, sino que éramos una generación de hijos e hijas de migrantes, Juanes y Juanas sin tierra.

En realidad, éramos muchas mezclas, mestizaje, una generación que hacemos de puente entre la generación de nuestros padres y tíos, quienes tienen claro de dónde son, con la sociedad española, donde crecimos y nos educamos. Tenemos unas raíces que son las que son y nos sentimos orgullosos, pero somos criados y formados en la escuela pública de este país. Sin embargo, cuando, por ejemplo, perdí el complejo de decir que era de España, vino el problema de que no se acepta que un español tenga mis rasgos y porque mi DNI español dice que nací en Colombia. “Mi cara no es de español”, se dice. De un francés podemos aceptar que sea negro, de un estadounidense que tenga rasgos que vienen de Asia, de un inglés que tenga rasgos que vienen de la India y de un alemán que tenga rasgos que vienen de Turquía, pero no que un español o un catalán tenga “cara de sudaca”.

Eso lo vimos cuando medallistas españoles, una nacida y el otro criado en España, ganaron medallas en las últimas olimpiadas. Hablo de Ana Peleteiro y Ray Zapata, dos españoles negros que fueron insultados en las redes por llamarse así mismos españoles y representar su país. O por ejemplo, lo que sucedió con Chanel¹, quien en Eurovisión representó a España. A nivel simbólico, fue la primera vez que una representante española se parecía algo a mi y se veía en todas las

¹ [El caso de Chanel \(Eurovisión\)](#) y lo que se le cuestionó por no haber nacido en España, pese haber crecido aquí. Se decía que no representaba “la cultura española” para que fuese ella la elegida. Sin entrar en los gustos, que para gustos los colores, ¿Qué es la cultura española? ¿No es Chanel una mezcla de lo que suena en las calles de este país? ¿No son las músicas latinoamericanas el nuevo pop? Si Rosalía y C.Tangana son “buenos representantes” de la cultura española, pues ellos mezclan lo que se oye en las calles con sus raíces mestizas españolas y catalanas para enriquecer sus propuestas. **De la mezcla nacen maravillas .**

pantallas, donde poco aparecemos. ¿Se puede tener unos rasgos y haber nacido en otro país y, aunque criados en España, representarlo? Con estos ejemplos, los ataques racistas y clasistas abundaban en las redes: “pueden tener los papeles y eso no les hace españoles”; de sentimiento querían decir. En cierta medida eso es cierto, porque mi madre y mis tíos tienen la nacionalidad española y ellos lo tienen más claro, no se sienten españoles, aunque algunos llevan casi 30 años viviendo aquí. Pero ¿estos dos medallistas son españoles? ¿Y nosotros? Algunos nacieron y otros crecimos en España. ¿Por qué no somos españoles? ¿Catalanes? ¿Asturianos?

Llevamos de sobra mucho más años aquí que donde nacimos y hemos crecido con los mismos referentes (en desigualdad de representación, claro). Tras mi vuelta a Barcelona después de unos cuantos años en Berlín y hoy más que nunca veo estas calles y me pregunto qué tan diferentes somos los hijos de migrantes a los españoles mestizos-mediterráneos.

¿Son así las calles de Asturias, Barcelona, Madrid...? ¿Compartimos el mismo imaginario aunque los referentes culturales/representados hayan sido desiguales? ¿Por qué no somos españoles o catalanes o asturianos si fuimos al mismo colegio e instituto? Si estudiamos juntos Conocimiento del medio, fuimos al viaje de estudios de la ESO, estuvimos codo a codo en la lucha antibolonia y llenando las plazas en 2011. Si vimos *Sorpresa, sorpresa* como muchas familias. Si no nos íbamos a dormir sin acabar *El Grand Prix* o nos peleábamos por elegir un personaje de *Compañeros*. Si crecí al mismo tiempo que veía crecer a Carlitos Alcántara². Si jugamos a las canicas, a las chapas, al pilla pilla. Si madrugamos para ver lo mismo en Megatrix cada fin de semana. Si nos vimos *OT1* entero y no nos perdimos a Rosa cantando en Eurovisión. Si discutimos si ver *Los Serrano* o *Aquí no hay quien viva*. Para luego crecer y discutir por qué prefiero la República a la Monarquía o por qué prefiero votar a la izquierda que a la derecha. Si yo acampé en la Plaça

² Yo pensaba que era Toni, porque veía a mi familia como los Alcántara y fui yo el primero universitario y quién llevó la política a casa. Los Alcántara fueron de La Mancha a Madrid, mi familia de Colombia a España. Pero cuando Carlos se fue de la serie, me pilló en pleno proceso migratorio en Berlín y me dí cuenta que también era Carlos, porque crecimos en paralelo ficción-realidad y viendo evolucionar las diferentes Españas.

Catalunya y estuvimos apoyando movilizaciones para parar desahucios en los barrios de Barcelona. Y por qué no reconocerlo, sin interesarme nada el fútbol, si nos emocionamos igualmente con ese pedazo de gol de Iniesta. Todos en mi familia lo hicimos. Si salíamos de fiesta por los mismos chiringuitos y locales, echamos la peseta o el duro y bailábamos las mismas petardadas en las verbenas y las fiestas de prao o de barrio. Sin duda, todas estas vivencias me han hecho llegar a muchas conclusiones y sigo aprendiendo pero, me sigo sintiendo raro y me siguen cuestionando mis respuestas a la pregunta “de dónde soy”. Yo soy el hermano y primo mayor de la familia y ahora veo como mis hermanos y primos están en el proceso de “colombianidad” que tuve hace años.

Todo esto tuvo un peso y giro importante tras migrar a Berlín, lo que para mi era “a mi no me afectará la migración tanto”, pasó a ser un aprendizaje porque descubrí y sentí como nunca lo que era ser extranjero. En este caso en Alemania. Y mi punto de referencia, mi nostalgia, añoranza y mi mecanismo de protección era Barcelona, Asturias, España... Echaba de menos la comida, cualquier tema de España y casi no me perdía ningún acto de españoles. Es de donde me siento emocionalmente identificado, es mi hogar, mi país. No lo puedo evitar, forma parte de mi vivencia e imaginario colectivo compartido. Hasta tal punto que con mi grupo de amigos españoles en Berlín, quedamos para poner música española, con cualquier excusa para celebrar y en medio de todo, criticar a los alemanes como los otros. Esto me suena de algo. Un círculo que se cierra y que, a primeras, no me había dado cuenta.

Pasé 18 meses sin ir a España por la pandemia y viví virtualmente con el país porque aquí estaban mi familia y mis amigos de toda la vida. Nunca había echado tanto de menos España. En Berlín sí fui un extranjero, aunque para un español medio, yo, mis hermanos, mis primos y los españoles racializados, seremos eternos extranjeros pese a todo lo dicho. Históricamente los pueblos del Estado español han sido un mosaico de colores, resultado de una mezcla de culturas y etnias³. Así

³ España y Cataluña son territorios, históricamente, de cruces de culturas y mestizaje. La península Ibérica está a tan sólo 14 kilómetros de África y la historia oficial y excluyente ha intentado ocultar este hecho. España tiene más variedad racial de la que nos han querido contar. De ahí, tantos referentes

han sido los pueblos del Estado y la propia Cataluña, lugares de cruces y de acogida (algunas etapas más que otras). En la segunda mitad del siglo XX, el fantástico libro de **Francesc Candel** dio voz a *Els altres catalans*, hijos de la migración de Andalucía, Murcia, Galicia y demás pueblos, en estas tierras catalanas. Hoy nuestros barrios son aún más mestizos tras la llegada de migrantes de todas partes del planeta. Nuestras calles ya no son sólo mestizos caucasicos-mediterráneos, ahora, barrios como el mío, Sants, están llenos de caras y rasgos de múltiples orígenes. Como decía [Almudena Grandes](#), la gran retratista de su ciudad: “Madrid es más guapa porque hay madrileños con ojos rasgados, con la piel de ébano, chulapos andinos, chulaponas eslavas, chilabas, turbantes, túnicas de todos los colores, ecos de lenguas imposibles y bellísimas en los vagones del metro. Ellas, ellos, son nosotros.” Y como hijos e hijas del mestizaje, así es nuestra Catalunya, nuestra Barcelona y nuestro barrio, Sants. Hoy somos más ricos culturalmente y más mestizos y, como defendía Candel, hoy más que nunca “*Catalunya, un sol poble*” y ahora aún más plural y mestizo. No hace falta ser muy listo, solo hay que ver si España se parece más a “la idea” que tenemos de los países escandinavos o Ucrania o a la de África y los países mediterráneos, hablando cultural y étnicamente. Solo hay que pasear por sus calles para ver esos rasgos mezclados y esas múltiples caras que viven, trabajan, aman, pagan impuestos, ríen y sufren en nuestro país, donde la clase social es la que nos une, porque dependemos de nuestro trabajo y cobrar las nóminas para vivir. Por eso, creo que así, es más fácil vernos y tratarnos como iguales.

Pero es que además, con todo el movimiento anticolonial y antiracista, con quienes comparto muchas luchas también, se me ha cuestionado mi vivencia, porque para algunos sectores latinoamericanos, decir que me siento español es renegar de mis raíces colombianas. Cosa que no es así, porque mi cara y mis raíces son las que son, pero culturalmente es que lo que yo comparto con Colombia es el folclore que tuve en mi casa.

como los trabajos que hace el escritor sevillano Jesús Cosano acerca la historia negra oculta de su ciudad o como la periodista Lucía Mbomio habla de la negritud oculta y de que España no es un “país blanco”.

De hecho, es el proceso de migración de mi familia y el mío el que marca la diferencia. Ciertamente no nací en España, pero mis primos, mis hermanos y yo, no vivimos lo mismo que vivió nuestra familia que migró adulta, con identidad formada y consciente. Ellos son la primera generación, que vinieron a buscar una vida mejor, fueron deportados y lucharon frente a la burocracia de tener y renovar papeles. Ellos tuvieron que “adaptarse” a nuevas formas. Ellos sacrificaron mucho por nosotros, que crecimos y nos formamos aquí y, gracias a nuestra familia, nos ahorramos todos los trámites burocráticos. Nosotros empezamos a conocer mundo estando aquí, con la mirada diferente de haber sido criados aquí. ¿Somos nosotros segunda generación? ¿O somos 1.2? O ¿somos españoles y punto?

También se da que los colombianos desde allí me lo cuestionan o bien latinoamericanos que migraron “después de hacer el bachillerato” no entienden por qué me puedo sentir más cercano a España que a Colombia. ¿Tengo que sentirme exclusivamente o estar constantemente haciendo la referencia a las raíces, a la sangre? ¿No es esto caer en una pureza inexistente? ¿Es quizás síndrome de Estocolmo? ¿O racismo interiorizado? Por eso, para mí, hacerme todas estas cuestiones, como español racializado, es un tema personal pero no sólo. También es una posición política y un tema social porque me ayuda a reflexionar ante la pregunta de dónde somos los hijos de los migrantes. Pero, no sólo, también me hace recordar que España es un país histórico de cruces de culturas y etnias y que fue un país de migrantes. Por eso la pureza y el atarme a la sangre, venga de donde venga, me suena mal y me genera rechazo. Y frente a eso, para mí la cuestión de clase es la fundamental, porque seguramente sí tenga más que ver con un colombiano del barrio popular de donde vienen mis orígenes familiares, igual que con mis vecinos y vecinas trabajadoras de Sants o de Asturias, y, seguramente muy poco tenga que ver con alguien de las zonas acomodadas de Barcelona u Oviedo o de las zonas ricas Colombia.

Saramago aspiraba a una región Iberoamericana hermanada. No sé si es posible o una fantasía que me vincula en lo vital, en mi historia personal, pero algunos también vemos más semejanzas que diferencias entre la península Ibérica y América Latina. Podemos llamarla de otra forma, pero

es el nombre que hoy tenemos para entendernos. ¿Esto me enfrentará a hechos duros y crueles de la historia? no tengo la menor duda, pero ¿todo país no tiene una historia de vencedores y vencidos? ¿de ricos y pobres? ¿de elites y trabajadores y trabajadoras?

Mi biografía es la excusa para hablar de ese puente, aunque a veces tengo de frente a una parte de la sociedad española, catalana y latinoamericana, que no acepta que es mestiza. Este es un ejercicio para identificar nuestro racismo (especialmente clasismo) y deconstruir la forma de leernos y leer a los demás. La extrema derecha (lamentablemente también otros sectores) reparte carnets de qué es ser español pero, quizás no sepan que es serlo. Ser de España o Catalunya no es sinónimo de tener unos rasgos concretos en pleno siglo XXI. Algunos parece que siguen viviendo, ya no sólo en siglo pasado, si no en el siglo XI. Y no sólo por la migración de hace dos o tres décadas, sino porque la península ibérica es un cruce de caminos, etnias y culturas. España es mestiza y multicultural, de siempre, de toda la vida, nosotros los españoles no mediterráneos ni caucásicos, no hemos venido a cambiar nada. España ya era un mosaico antes que nosotros (aunque cueste a ciertos sectores y se pase por encima en las escuelas) y eso es para mi lo que me hace ser colombiano, asturiano, catalán y español.

Quizás, en el fondo, quienes más nos rechazan, cuestionan y se envuelven en las banderas y argumentan con los rasgos, orígenes y la sangre son quienes menos conocen y aceptan este país y probablemente, la historia de la humanidad. El de ayer y el de hoy. Quizás sí somos el puente del que habla [mi amigo barcelonés JiaJie](#), pero quizás también “tenemos un papel histórico” con nuestro país, la España multicultural y de los pueblos, al igual que escribió Candel en ***Els altres catalans***: el papel histórico de poner sobre la mesa todos los elementos históricos y actuales de la identidad y aceptación de qué es España y qué es ser español o española, catalán, vasco, andaluz, gallego, es igual. Sólo hay que ver que no se entiende España y su mezcla de culturas y etnias, sin la cultura árabe, por poner un solo ejemplo. No entenderíamos el flamenco sin esa influencia. No entenderíamos que el himno de Asturias lo compuso un hombre cubano negro. O que la rumba catalana no es más que la mezcla del flamenco con los ritmos caribeños. Y qué decir de lo que hoy

se escucha en los barrios de Madrid o Barcelona, la nueva música pop: la que viene de latinoamérica. Y **C.Tangana** lo refleja con su [*Madrileño*](#). Así son las calles de este país, una mezcla. Y si nos ponemos precisos, pensemos qué es ser latinoamericano sino una mezcla de la mezcla (para lo bueno y para lo malo de la historia), un mix de tres pilares: culturas precolombinas, África y la península Ibérica e Italia (los latinos de Europa). Si es que no hay nada puro y todos somos un batido multifrutas de todo e hijos de la migración de la humanidad. Si es que en el siglo XXI, los rasgos, el sentimiento a una tierra y a tu gente no tiene nacionalidad. Y todo eso es una riqueza que nos debe enorgullecer.

Esta generación, que nacimos y/o crecimos en dos países diferentes, estamos buscando nuestro espacio en esta sociedad, con nuestros deberes y derechos. Aún hay cierta inquietud en ver rasgos diferentes y asumir directamente que no somos recién llegados. Este viaje me ha llevado a pensar y hacerme todas estas preguntas y quizás nunca encuentre una sola respuesta cerrada pero ese camino , como decía Lucía Mbomio en “hijas del camino”, puede ser la respuesta. **Somos de donde nacemos, somos parte de los otros asturianos, catalanes y españoles del siglo XXI.**

Guanyador Reportatge Periodístic

ARES TREPITJA L'AULA

La Guineu Roja

Alguns refugiats ucraïnesos, mentre aprenen català i espanyol, coincideixen a classe amb altres alumnes de nacionalitats diferents, inclosa la russa. Aquesta és la història de tres estudiants: el Iuri, l'Arina i la Tània. El poder de les paraules enfront del déu de la guerra.

La història d'en Iuri Ossatxuk

D'ençà que va esclatar la guerra, el **Iuri** no ve a classe. Ningú no ho manifesta, com si fes por esmentar-ne el nom, però tots volem saber com està en Iuri i si té notícies de la seva família, que viu a Vínnitsia, Ucraïna. Durant els primers minuts, mentre ens asseiem i deixem els llibres de català damunt la taula, ens mirem de reüll, en silenci. Sura un neguit estrany a classe, una tensió soterrada, com si les imatges esfereïdores que cada dia mostren els mitjans de comunicació haguessin penetrat dins l'aula. La Stàsia, una estudiant de Sèrbia, està nerviosa i enrabiada, i l'endemà de la invasió va plorar a classe. Sembla que els riures d'altres sessions hagin desaparegut, i amb prou feines, com si els llibres pesessin una tona, comencem la lliçó. De sobte, sense que ningú ho esperi, el Iuri entra per la porta, ens saluda amb els ulls —duu la mascareta—, s'asseu a la cadira i treu de la motxilla la tauleta digital on pren els apunts. Ens mirem entre nosaltres, i el silenci que s'escampa per l'aula ens fa sentir incòmodes.

La trobada de la Tània i l'Arina

Quan arriba a classe, la **Tània** es presenta i somriu. Ens explica que és d'Ucraïna, de Dnipró, i que té moltes ganes d'aprendre l'espanyol. Tots sabem que la Tània és refugiada i que fugí de la guerra. S'acull al programa que l'escola ofereix als

refugiats ucraïnesos. Mentre un per un ens presentem i li donem la benvinguda, una inquietud ens travessa a tots. Què passarà —ens preguntem— quan arribi el torn de l'**Arina**, l'estudiant russa? El primer a presentar-se és el Massimiliano, d'Itàlia. Després, la Müge, de Turquia; la Manuela, de Suïssa; l'Alina, de Romania, i, finalment, l'Alex, d'Alemanya. Ara li toca a l'Arina: "Hola, Tània. Soc l'Arina, de Rússia. Benvinguda". I la Tània li respon amb rapidesa: "Que bé! Algú de classe que parla rus com jo. Així podrem traduir juntes les paraules que no coneguem". Tots esclatem en una rialla, sorpresos per la resposta de la Tània. L'Arina somriu i respon amb generositat: "Sí, és clar, Tània; serà un plaer". La Tània somriu de nou, s'hi acosta i s'asseu al seu costat.

L'arribada d'en Iuri Ossatxuk

El Iuri no és refugiat; "ni amic dels russos", em confessa amb contundència. Des de fa tres anys, ell viu a Catalunya, a Sant Vicenç dels Horts. Un dia, el Iuri va conèixer un noi català, se'n va enamorar i s'hi va casar. En principi, tots dos volien establir-se a Kíiv: "És la ciutat que més m'agrada del món", m'explica el Iuri. Però, com que l'empresa del seu marit li exigia presencialitat a la feina i, en canvi, el Iuri pot treballar a distància com a dissenyador, tots dos van decidir viure a Barcelona. Abans que li ho preguntis, com si m'hagués llegit el pensament, el Iuri aclareix: "Els ucraïnesos mai vam pensar que tot s'agreujaria tant. No ens podíem imaginar aquesta tragèdia".

Ell recorda amb claredat el dia que va esclatar la guerra: "Jo era a l'habitació llegint les notícies pel telèfon mòbil. El meu marit va trucar a la porta i em va preguntar com estava, però jo no vaig poder pronunciar la paraula 'guerra'. Ho vaig intentar tres vegades, però no vaig poder". D'ençà de l'inici de la invasió, el Iuri s'ha comunicat amb la seva família pel mòbil. M'explica que, abans de la guerra, mai no tenia el telèfon a la tauleta de nit, però "ara sempre el tinc prop del llit perquè em fa por que em truquin els meus amics i la meva família", conclou cansat.

Ara, mentre estem asseguts al centre de l'aula, l'un davant de l'altre, el luri continua explicant-me la seva història, com si el fet d'estar sols a classe l'ajudés a explicar-se, a temptejar els mots. A vegades, el luri parla de pressa, riu, fa bromes. A estones, però, s'atura, calla, es mossega el llavi, rumia, mira més enllà de les finestres, cap a la plaça, on se senten els crits dels nens que hi juguen.

— Què penses, luri?

— Jo tenia por que no es parlés del conflicte d'Ucraïna. Hem tingut sort. Com que som blancs, hem rebut ajuda d'Europa i dels Estats Units; però, en canvi, ningú parla de l'Afganistan, o de Síria. És una contradicció: em satisfà com a ucraïnès, però em dol com a ésser humà.

— Tens angoixa?

— En tinc molta i m'enganyo a mi mateix per combatre-la.

— Com?

— Llegeixo les notícies que em ratifiquen. I, sobretot, intento sentir-me útil. He enviat diners a Ucraïna i hem ajudat molta gent. També, m'ajuda la feina: tinc moltes reunions, i fa que no hi pensi, en la invasió, constantment. D'altra banda, necessito un equilibri: jo no vull no pensar en Ucraïna i no ajudar les persones que estimo.

El luri té un germà, l'Oleksandr, però ell li diu Saixa. Ell és militar* i de moment viu en una zona on no s'estan produint combats, prop de Moldàvia. Per això, en Saixa encara pot dormir a casa. Avui, només espera, no fos cas que el conflicte empitjorés i hagués d'anar a combatre les forces russes. Pregunto al luri per la seva àvia. "Ella és una dona amb molt de caràcter. Va néixer l'any 1938 i va patir la Segona Guerra Mundial. Després, l'època de Stalin i la fam de l'URSS. Ella diu amb orgull que no pensa moure's de casa seva. La meva mare la cuida".

L'Arina, una noia russa que estudia castellà

M'ho diu amb un somriure un xic nerviós: “Els primers dies estava molt inquieta. No sabia què podia passar amb les meves amigues ucraïneses. Em feia molta por que l'amistat es trenqués”. L'Arina és russa, de Moscou. Té 25 anys i estudia espanyol perquè treballa en una clínica d'estètica de Barcelona, propietat de la seva mare. “La meva família és molt patriòtica, però jo em sento una russa diferent”, hi afegeix mentre es recull rere l'orella el floc de cabells. I de seguida puntualitza la idea anterior: “Té a veure amb l'edat”.

L'Arina parla a poc a poc, amb un to suau, i obre les mans damunt la taula, com si prengués posicions davant el conflicte. “Els russos amb més de 40 anys són més conservadors; però els que tenim menys de 40 anys som més oberts. Una part de la meva família opina que cal tornar als temps de l'URSS, de Lenin i Stalin”, m'explica mentre estem sols a classe. I hi afegeix: “Però, això, també ho pensen alguns russos i alguns ucraïnesos”. Aleshores, li pregunto per la por, i ella respon sense embuts: “Molts russos tenen por de la fam dels anys noranta, quan tot el país es va enfonsar i no hi havia res de menjar en els supermercats”.

L'Arina té parella: un noi ucraïnès. Quan li pregunto què n'opina el seu company, del conflicte, l'Arina em respon: “Ell admet que la guerra és una merda, no li agrada. I al mateix temps comprèn les causes de fons del conflicte, la lògica dels arguments de Putin”.

L'Arina manté lligams amb una comunitat d'ucraïnesos i de russos que viuen a Barcelona. En aquesta comunitat, però, també hi ha armenis i georgians. Tots es comuniquen en rus. Mentre l'Arina parla, en moltes ocasions em confessa l'angoixa que té: “Jo no hi vull dir la meva, callo l'opinió entre els meus amics. No ho vull fer. Em fa por que l'amistat es trenqui. Per a mi, l'amistat és el més important”.

Ara som a l'aula 6 de l'escola, la més gran. Fa una estona que l'escolto. Em sobta com mesura les paraules. Manté un to de veu neutre, un cert posat aristocràtic, elegant en les formes. De tant en tant, es recull de nou els cabells. Li pregunto pels companys de classe.

— Com t'has sentit quan hi ha entrat la Tània?

— M'he sentit una mica nerviosa perquè no sabia què podia esperar d'ella, si em respondria amb agressivitat. Però ella és una noia molt maca.

— Us heu dit algunes floretes a classe.

— Sí, he intentat apropar-me a la Tània i em sento còmoda amb ella. Entenc els ucraïnesos: no puc imaginar-me què faria jo si la ciutat on he viscut tota la meva infantesa fos destruïda.

I, fent un darrer esforç per imaginar la destrucció, l'Arina repeteix de nou: "Què faria jo en la situació de la Tània?". L'Arina m'explica que, després de classe, ella i la Tània s'han trobat per fer un cafè. Abans de concloure, però, em confessa: "La Tània i jo som lluny dels nostres països, i, quan vius a l'estranger, la teva família són els teus amics".

La història de la Tània

La Tània Volokitina participa molt a classe. Riu, xerra, es mou, pregunta, escolta, col·labora amb els companys. La Tània es va llicenciar en Enginyeria Tèrmica, i treballava de comptable en una empresa a Ucraïna. Ara, fa cinc minuts que hem acabat la classe. Tothom ha marxat a casa, i ella seu a la cadira a l'altra banda de les finestres, davant de la pissarra. Quan engego la gravadora, em somriu i em diu: "Parlem, parlem. Ja he fet força entrevistes". Damunt la taula, al costat de la gravadora, la Tània té el telèfon. El consulta amb freqüència. De fet, durant la classe,

ha demanat permís dues vegades per poder sortir cinc minuts i parlar amb la seva mare, que viu a Dnipró, una de les ciutats bombardejades en els darrers dies.

Quan li dic que començo, la Tània s'apuja la mascareta una mica i de seguida recorda com va marxar d'Ucraïna: "En vaig sortir sola el 24 de febrer. Jo tenia un viatge d'avió per anar a Budapest, però no es podia volar. Aleshores, vaig anar amb tren des de Kíiv fins a l'est d'Ucraïna. Allà vaig comprar un bitllet de bus i vaig esperar-me 80 hores per travessar la frontera d'Eslovàquia, sola". Li pregunto per la seva família. "La mare no va voler marxar de casa, i la meva germana va decidir quedar-se amb el seu company", em respon.

Mentre parla, la Tània mou el cos, es mostra molt expressiva i em confessa que tenia molta por que Rússia ocupés Ucraïna i que ella no pogués sortir del país. "De tot, era el que més m'espantava", conclou ara sense somriure. La Tània recorda el fred a les nits quan travessava les fronteres per arribar a Àustria i, sense poder evitar ara una rialla, m'explica les raons d'haver vingut a Espanya: "A Viena no entenia les etiquetes dels productes dels supermercats. Res de res. I, com que parlava una mica l'espanyol i de petita volia viure a Espanya, vaig decidir viatjar fins aquí". Abans de la guerra, la Tània havia estat dues vegades a Espanya, per Nadal. Coneix força bé Barcelona.

A estones, mentre la gravadora fa la seva feina, la Tània es mostra agraïda. Ara viu en un alberg amb altres ucraïnesos. Tenen tres àpats cada dia i una targeta de viatge. També reben roba. A la meitat de la conversa, li pregunto per l'Arina. Ella rumia, només un instant.

— Que com m'he sentit amb l'Arina a classe?... Jo no tinc cap problema. Totes dues parlem rus. Jo no divideixo les persones en funció de la nacionalitat. Jo visc a Dnipró, i la majoria de la gent hi parla rus.

— Creus que ella estava nerviosa?

— Em sembla que al principi ella tenia por. El problema són els governs, i no pas les persones. Molts russos són víctimes de la propaganda, però a Ucraïna també n'hi ha, de propaganda, per odiar els russos. Però jo no trio això.

— I com veus el teu futur? Vols viure a Barcelona?

—No ho sé. Desconec què passarà. Ara visc el moment, ara soc aquí. Tinc clar allò que vull construir. Soc sagitari i vull anar sempre endavant i aconseguir els meus objectius. I sobretot vull millorar la llengua.

— Gràcies pel teu temps, Tània.

— De res.

I just en el moment que apago la gravadora, la Tània em diu adeu amb un somriure i tanca la porta.

* Dies després d'escriure aquest article, el Saixa, el germà del Iuri, ha hagut d'incorporar-se de forma permanent a la base militar de Vinnitsia, actualment en estat d'alerta màxima. Va acomiadar-se de l'àvia i de la mare i va marxar de casa.